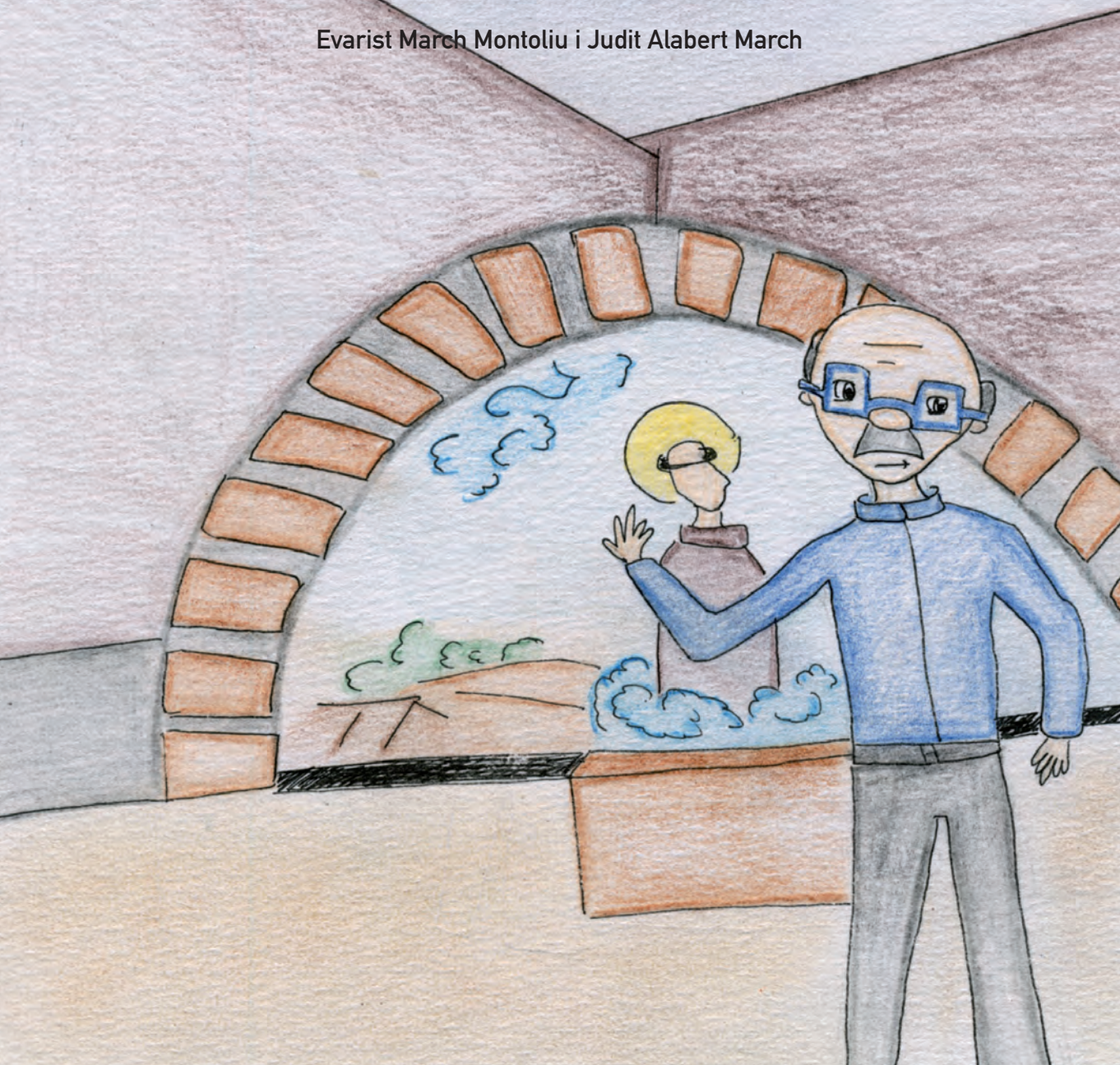

L'avi Ramon

Evarist March Montoliu i Judit Alabert March

L'avi Ramon

Evarist March Montoliu i Judit Alabert March

Primera edició abril 2019

Edita Ajuntament de Sant Vicenç de Montalt

© d'aquesta edició Ajuntament de Sant Vicenç de Montalt

© del text Evarist March Montoliu

© de les il·lustracions Judit Alabert March

Disseny i impressió La Impremta d'Argentona
Dr. Samsó, 39 · Argentona · Tel. 93 756 07 20

DL.: B 9015-2019

P R E S E N T A C I Ó

Amiga lectora, amic lector, gràcies. Comencem pel final. El procés d'elaboració d'aquest conte ha arribat a la seva fi. Després d'uns quants toms, finalment veu la llum i ja el teniu a les mans.

Es tracta d'un nou conte, el quinzè de la col·lecció, que saludem amb molta alegria perquè hem vist com els nostres fills i filles s'han anat fent grans i aquests contes amb ells.

Ésser l'alcalde m'ha permès gaudir amb antelació de la seva lectura i tenir el privilegi de fer-ne la presentació. Permeteu-me, doncs, que comenci dient que vull donar les gràcies als autors, l'Evarist March i la Judit Alabert. Gràcies de part meva i de totes les persones que el podran llegir.

Perquè un llibre infantil atregui les criatures ha d'agradar als pares ja que, si els pares l'han de llegir als fills, primer els ha de fascinar a ells. Però, amb això, no n'hi ha prou. Cal que hi hagi també al darrere una narració que desperti emocions.

Explicar històries implica que els adults tenim una herència valuosa que volem deixar a les noves generacions. I, amb aquest conte, l'Evarist ha estat capaç d'expressar la riquesa del nostre poble i de les seves gents; tot i que estic convençut que cadascuna de les persones que han fet de Sant Vicenç el poble d'avui és mereixeria no només un llibre, sinó més aviat una enciclopèdia sencera.

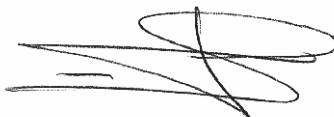
En els prop de vint anys que fa que visc i convisc a Sant Vicenç, he tingut l'honor i la sort de conèixer moltes persones excel·lents, dignes, valentes i íntegres. M'agrada pensar que aquest llibre les representa, en certa mesura, a totes.

Aquesta presentació vol ser una invitació a llegir un conte que ens toca a tots, petits i grans. És un relat que, amb poques paraules, ens en suggereix moltes. Un redescobriments de la nostra història comuna. Tots els racons, tots els personatges del relat són centelleigs de vida en què les persones, les famílies, els grups, la comunitat sencera pot veure-s'hi reflectida.

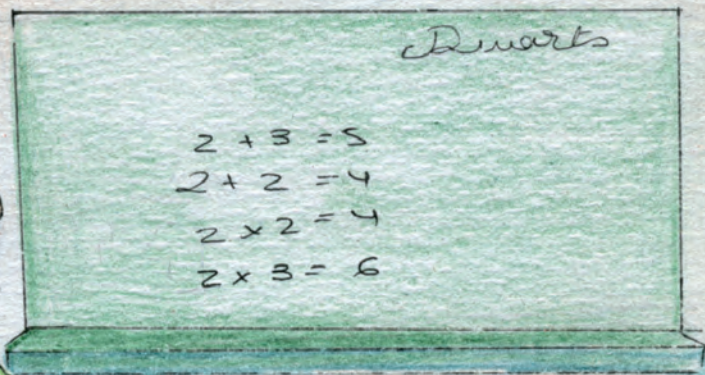
Definitivament, teniu a les mans un petit tresor que s'ha generat a partir del treball i l'esforç d'un grapat de persones i la generositat de l'Evarist i la Judit. Confio que en gaudireu i que hi donareu sentit, compartint-ne la lectura amb els vostres fills i filles perquè, en definitiva, ells i elles seran l'orquestra que interpreti la banda sonora del futur del nostre poble.

Benvingut sigui, doncs, aquest conte; i tant de bo que arribi a com més gent millor.

Javier Sandoval Carrillo
Alcalde de Sant Vicenç de Montalt

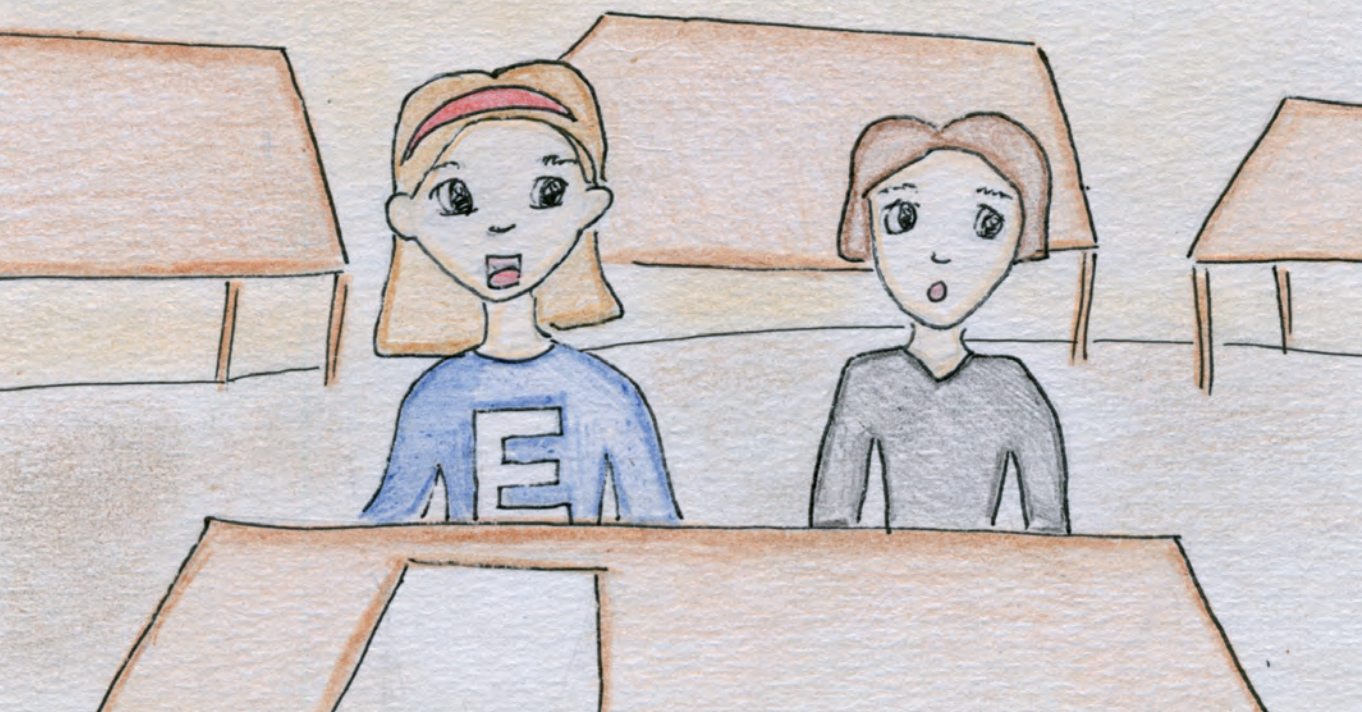

Un bon dia, en una classe d'una escola d'un poble del Maresme, un grup d'alumnes, d'acord amb el professor, varen proposar de fer un treball sobre com es vivia anys enrere a Sant Vicenç de Montalt. Van concretar la data i es va decidir que podria ser a partir de l'any 1940. Però..., vet aquí el problema: com s'ho farien per poder trobar alguna persona que volgués explicar la seva vida i com es vivia al poble en aquella època, tenint en compte que necessàriament havia de ser una persona molt gran? També varen pensar que, als anys quaranta, Sant Vicenç devia tenir uns nou-cents habitants i ara, segons l'Ajuntament, ja sobrepassen els sis mil. Calia, doncs, buscar i preguntar per trobar algú que hi volgués participar. Els semblava que seria molt difícil, perquè la persona que s'havia de trobar havia d'haver nascut i viscut al poble. Però, malgrat tot, els engrescava la idea de portar a terme aquell projecte, ja que, d'aquesta manera, contribuirien a escriure una petita part de la història recent de Sant Vicenç.

Passaven els dies i no trobaven la persona que buscaven; a més, ells volien que qui hi participés anés a l'escola a explicar-ho, perquè creien que, d'aquesta manera, seria millor per a tothom.

En una reunió de treball l'Eliana –una de les alumnes del grup– els va dir: «Què us sembla si l'hi proposo al meu avi Ramon si ens vol ajudar en aquest projecte?». L'avi de l'Eliana havia nascut l'any 1940, per tant tenia l'edat adequada i tots van estar d'acord que l'hi preguntés, encara que en David –un altre alumne del grup– va dir: «Diuen que el teu avi té molt mal geni!» L'Eliana va contestar tot seguit, i una mica enfadada: «L'avi és la millor persona del món, i si diuen que té mal geni és perquè li agraden les veritats i no suporta que hi hagi gent que es fiqui en la vida dels altres explicant coses que no són certes. A més, el meu avi ja és molt gran i com que de molt jovenet va haver d'anar a treballar per ajudar els seus pares al camp, i tota la vida se l'ha passada fent feines molt dures, ara té els ossos molt gastats i pateix molt de dolor».

En Ramir –el professor– va acabar la discussió i van decidir d'encarregar a l'Eliana que fes el possible per conquistar l'avi a ajudar-los a fer aquell treball.

Quan l'Eliana va arribar a casa seva, no sabia com dir-ho a l'avi. Feia una colla de dies que l'avi Ramon tenia molt mal d'esquena i no estava de gaire bon humor, però quan veia arribar la seva neta li passaven tots els mals. Li preguntava com anava l'escola i li deia que estudiés força, ja que ell no ho havia pogut fer. Quan l'Eliana li preguntava què li feia l'esquena, ell li contestava que ja li passaria, que segurament hi hauria canvi de temps i per això li feien tant de mal els ossos.

A la reunió de treball següent, tots estaven esperant què hauria dit l'avi de l'Eliana. Se'ls notava impacients. Tenien moltes ganes de començar aquell treball per poder descobrir com era i com es vivia a Sant Vicenç molts anys enrere, i això només hi havia una manera de saber-ho, i era que l'avi Ramon els ho expliqués.

Quan l'Eliana va entrar a l'aula on estaven tots reunits esperant que ella arribés, la van veure molt seriosa i van pensar: «Malament». Ella, conscient que tots l'estarien esperant, els va fer patir una mica, per acabar dient-los que sí, que l'avi havia acceptat d'ajudar-los.

De seguida es van posar a la feina i a decidir com ho farien. Ells, els alumnes que hi participarien, eren una bona colla –dotze en total– i s'havien d'organitzar, preparar les preguntes i decidir quin dia de la setmana i quant de temps hi dedicarien. Després d'una bona estona, i amb l'ajuda d'en Ramir, va quedar tot resolt. Varen acordar que seria cada dimarts al matí i que hi dedicarien dues hores cada setmana. Els va semblar que tenien temps per poder tenir-ho enllestit a final de curs. També van decidir que cada alumne es prepararia una pregunta i, d'aquesta manera, no atabalarien tant l'avi Ramon. Tots plegats varen donar per fet que l'avi estaria d'acord amb aquest plantejament.

Dameces 16

$$6 \times 2 = 12$$

$$6 \times 3 = 18$$

$$6 \times 4 = 24$$

I tant que hi va estar! Va arribar el dimarts que havien de començar i ell, l'avi, unes hores abans ja estava a punt. S'havia llevat molt d'hora, es va dutxar, afaitar i es va vestir amb la roba de les festes que la seva dona li havia preparat. Ell sempre deia que quan se sortia de casa s'havia d'anar ben net i polit, que mai se sabia què podia passar.

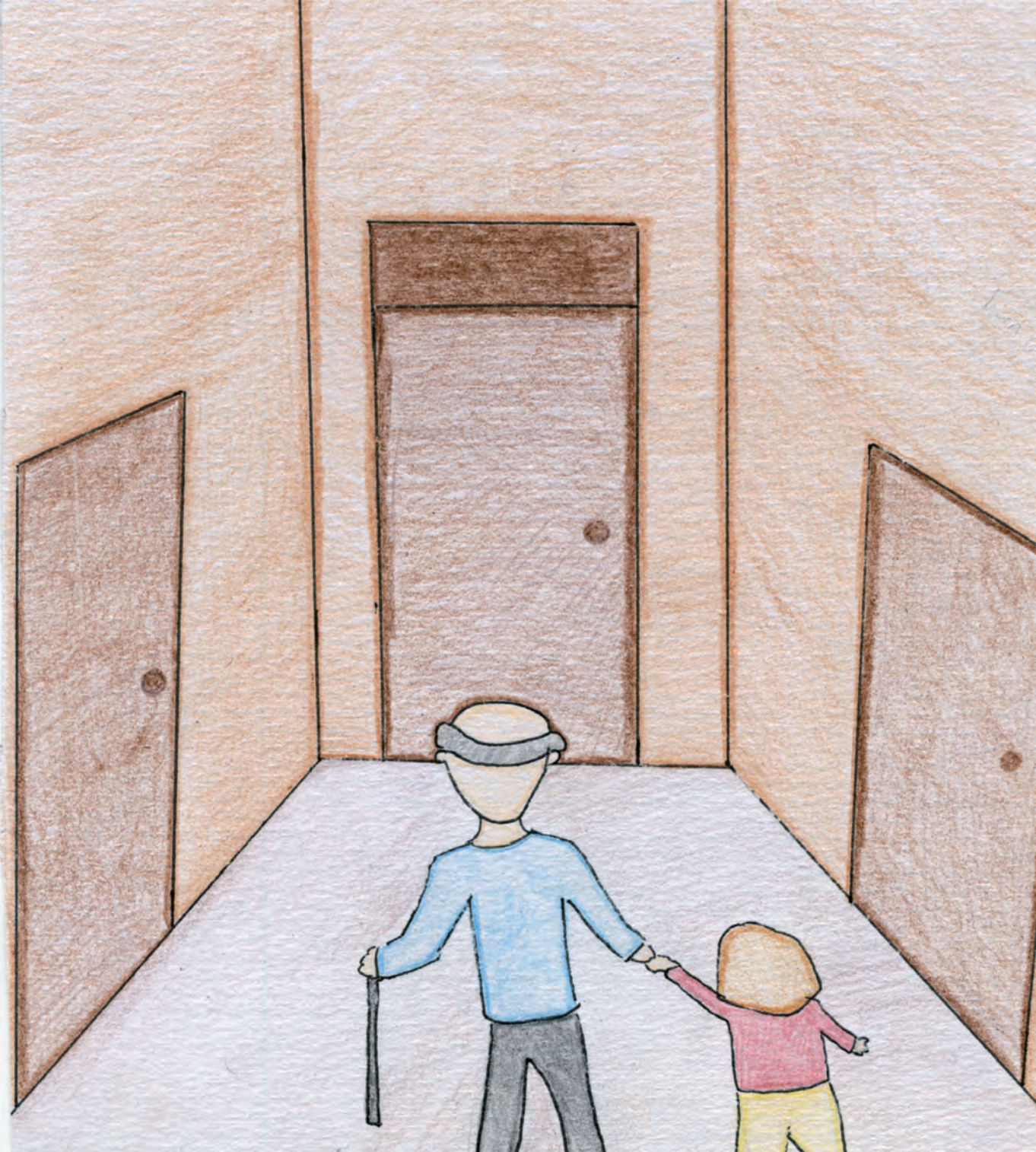
Aquell era un dia molt especial per a ell i, quan encara faltava una bona estona per a les deu del matí –que era l'hora que havien quedat–, li va dir a la dona que començava a passar. Va agafar la via en pas i tot xino-xano es va plantar davant de les portes del col·legi. El conserge, que ja estava assabentat que hi aniria, el va fer entrar, el va acompanyar a una sala d'espera i li va preguntar que com era que hi anava tan aviat, ell li va contestar: «Mai soc fet tard enlloc. De petit em van ensenyar que la puntualitat fa la persona». El conserge va avisar el professor que l'avi ja havia arribat, i, tot i que encara no era l'hora, van creure que ja el podien anar a buscar per acompanyar-lo cap a l'aula on farien el treball. En Ramir li va demanar a l'Eliana que fos ella qui anés a buscar el seu avi.

Quan tots dos van entrar a l'aula agafats de la mà, el professor va ser el primer a saludar-lo i després els alumnes, un per un. L'avi va quedar una mica parat d'aquella rebuda, tot allò era nou per a ell. El professor va ser l'encarregat de fer les presentacions: la Noemí, la Sara, en Roc, la Montserrat, en Bernat, la Laura, en David, en Carles, l'Eliana, en Joel, la Meritxell i l'Andreu.

Ara que ja es coneixien, era qüestió de començar la feina i van demanar a l'avi que segués a la taula del professor. Ell s'hi va negar i els va dir que preferia que fessin una rotllana tots junts: d'aquesta manera es veurien més bé les cares.

Li varen explicar que havien acordat que farien una pregunta cada un, i hi va estar d'acord. Com que estava un xic nerviós, va demanar per anar al lavabo a fer un riu abans de començar. L'Andreu es va oferir a ser ell qui l'acompanyés. Quan tornaven, l'avi li va dir: «Noi, saps com en dèiem del lavabo quan jo anava a col·legi?, la comuna». L'Andreu es va quedar parat, no havia sentit mai aquella paraula.

La primera de preguntar va ser la Meritxell. Li va demanar que per començar els expliqués com era Sant Vicenç en aquells anys, la casa on ell havia nascut, de què feien, com es guanyaven la vida... L'avi se la va escoltar, va quedar pensatiu i va començar a explicar el que totes aquelles noies i nois volien saber: «Mireu, jo vaig néixer el dia 14 d'octubre de l'any 1940, en una casa de pagès. A la casa hi vivien els avis, els pares i els meus dos germans: l'un tenia nou anys i l'altre en tenia cinc; per tant, jo sempre vaig ser el petit de la casa, ja que darrere meu no varen tenir cap més fill.

La casa era molt gran, però aleshores les cases no disposaven de gaires comoditats, no teníem nevera, ni gas per cuinar, tampoc no hi havia quarto de bany, ni calefacció. Quan la mare ens banyava, ho feia en un atuell gran al costat de la llar de foc perquè no tinguéssim fred. I, com era molt natural, en una casa de pagès hi havia molts animals: cavall, cabres, porcs, conills, gallines, pollastres, coloms... i no hi podien faltar un bon ramat de gats i gossos. A la casa, hi havia el celler on es guardava el vi que es feia dels raïms que collien, ja que tenien moltes vinyes i també un hort molt gran.

2 jours 17

$$9 \times 1 = 9$$

$$9 \times 2 = 18$$

$$9 \times 3 = 27$$

$$9 \times 4 = 36$$

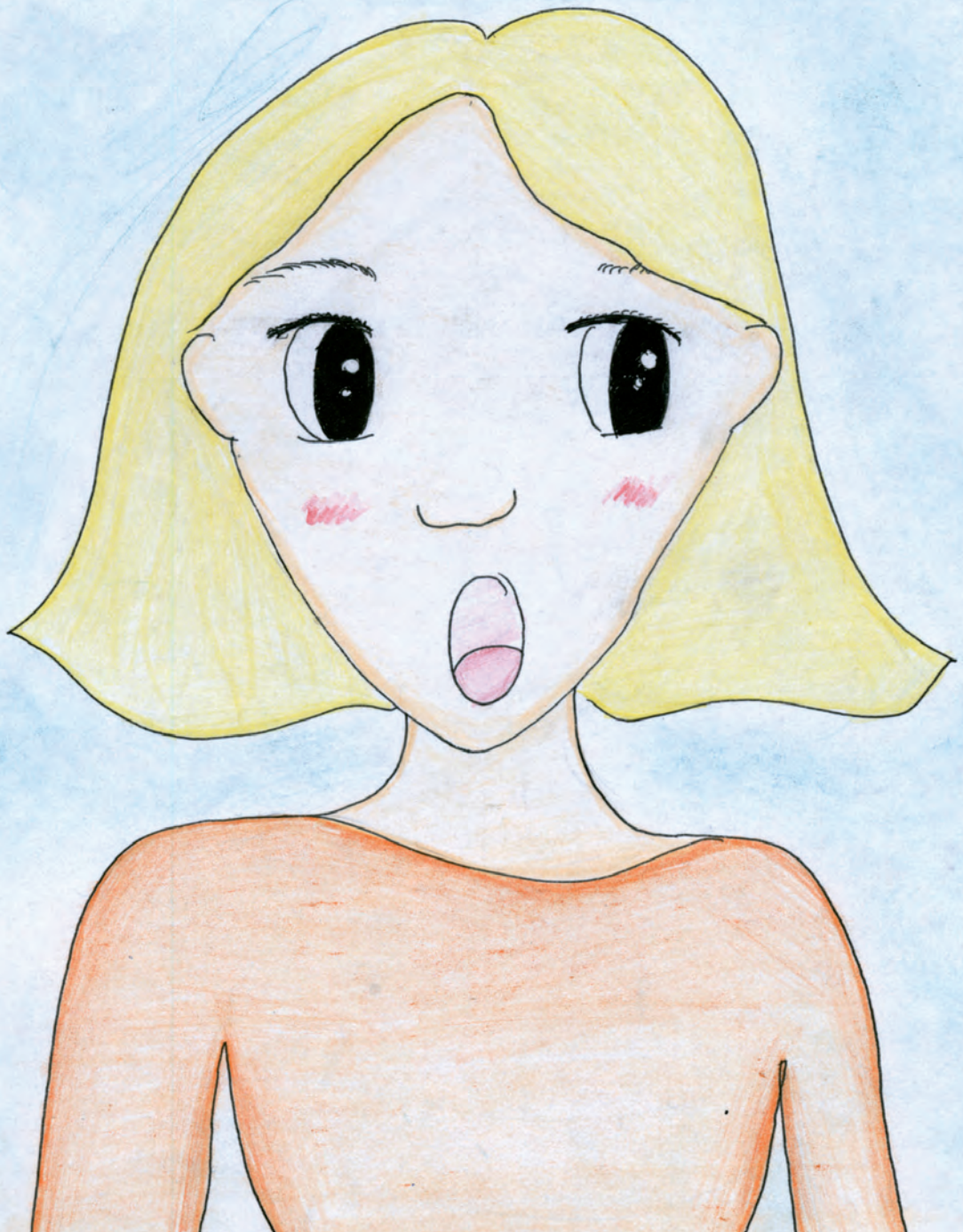

En aquells anys, el poble tenia vuit o nou-cents habitants, era un poble on tothom es coneixia. Els homes majoritàriament feien de pagès o bé treballaven a la construcció; les dones també treballaven a la terra i en dues petites fabriques de gènere de punt».

Una vegada contestada la pregunta que li havia fet la Meritxell, va ser el torn d'en Roc. En Roc li va preguntar a quina edat començaven a anar a col·legi i si ja hi havia guarderia per als més petits. Aquí a l'avi se li va escapar una bona riallada: quan ell va néixer, al poble no havien sentit mai la paraula guarderia. No, no n'hi havia, de guarderia, i a col·legi s'hi anava a partir dels sis anys.

«Aleshores, on deixaven els petits si la gent anava a treballar?», va preguntar en Roc.

«A casa meva, la mare ajudava el pare al camp. L'avi era molt gran i no podia fer res, s'estava tot el dia a casa. La meva àvia, com que feia el dinar i es cuidava de l'avi, no podia cuidar-me a mi. Els dos germans més grans ja s'espavilaven».

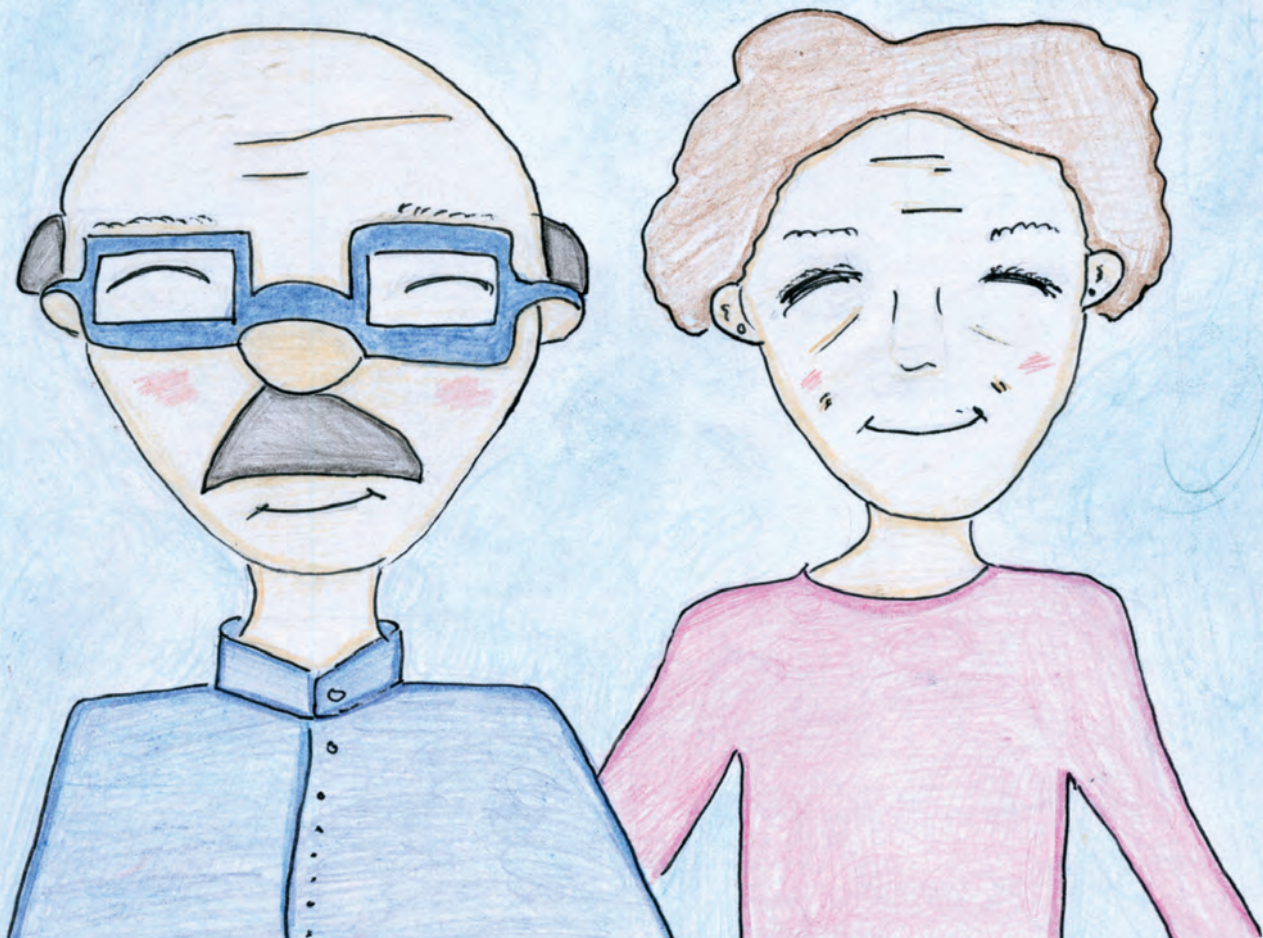
I... doncs?»

«La mare va arreglar un cabàs gran que teníem, el va folrar amb una manta i un llençol de cotó i també hi va fer un coixí, i amb aquest atuell improvisat cada dia se m'emportaven al camp. La mare m'ho havia explicat moltes vegades, i sempre em deia que jo vaig començar a caminar enmig dels ceps, a les vinyes».

De tant atents que estaven, no s'havien adonat que havia passat l'estona. Es van acomiadar de l'avi i varen quedar per la setmana següent.

Quan l'avi va arribar a casa, la seva dona estava esperant-lo per saber com li havia anat. L'avi li va explicar com s'ho havia passat de bé amb aquell jovent i fins i tot li va dir que, mentre era a l'escola, l'esquena no li havia fet gens de mal.

A l'avi Ramon, se li va fer la setmana molt llarga. Desitjava que arribés el dimarts per poder tornar a l'escola. Quan va arribar el dia, els alumnes ja l'esperaven, tenien molt interès a saber com era l'escola on havia anat l'avi i moltes més coses.

L'avi va començar explicant que l'escola on anaven els nois i les noies era a la plaça del Poble: «Al mateix edifici hi havia l'Ajuntament i hi vivien la mestra i el mestre amb les seves famílies. Les noies i els nois no podíem estar junts, les noies en una classe i els nois en una altra. Tampoc no podíem sortir al pati a la mateixa hora. Els nois, dels sis fins als catorze anys, anàvem tots junts a la mateixa classe i el llibre que teníem per estudiar sempre va ser el mateix. Aleshores els nois o noies que podien anar a estudiar a la universitat eren molt pocs».

«Als altres, quan teníem dotze o tretze anys, ja ens enviaven a treballar al camp a fer de pagès o d'aprenent d'algun ofici. Havíem après a llegir, a escriure i una mica de números. La gent gran deia que per anar a fer de pagès no calia saber gaires coses».

Les noies i els nois del grup varen quedar molt seriosos quan l'avi els va explicar com havien anat els seus estudis. La Sara va semblar que no acabava de veure gaire clar que de tant jovenets ja els enviessin a treballar, i li va preguntar a l'avi: «I, vostès, hi estaven d'acord amb aquesta manera d'actuar?» Davant d'aquesta pregunta, l'avi els va explicar: «Mireu, en tots aquests anys que han passat tot ha canviat i molt, per sort per a tots vosaltres. Nosaltres no teníem ni mòbil ni ordinadors i no existia el concepte "noves tecnologies"... , però... sabeu una cosa?: érem molt feliços. De molt joves, ajudàvem els pares en les feines de la casa, anàvem al camp, desitjàvem que arribés el temps de la verema per anar a collir els raïms i després trepitjar-los i veure com d'aquells grans tan rossos en sortia el que després seria aquell vi que tenia la fama de ser dels millors que es collien al Maresme».

Arribat en aquest punt, en Ramir els va dir que per avui ja n'hi havia prou, que ho deixessin i que ja continuarien la propera setmana.

Quan la setmana següent es varen tornar a trobar, les noies i els nois es varen emportar una bona sorpresa. L'avi ja havia parlat amb el professor i tots dos s'havien posat d'acord que, enlloc de fer la xerrada a l'escola, sortirien tots a caminar i l'avi els explicaria i els ensenyaria el poble i d'altres contrades del municipi.

Tots hi varen estar molt d'acord perquè, si bé tots vivien al terme de Sant Vicenç, la majoria no en coneixien la història. I van començar la visita a la plaça del Poble, plaça que, al llarg del temps i d'acord amb la situació de cada moment, li havien anat canviant el nom.

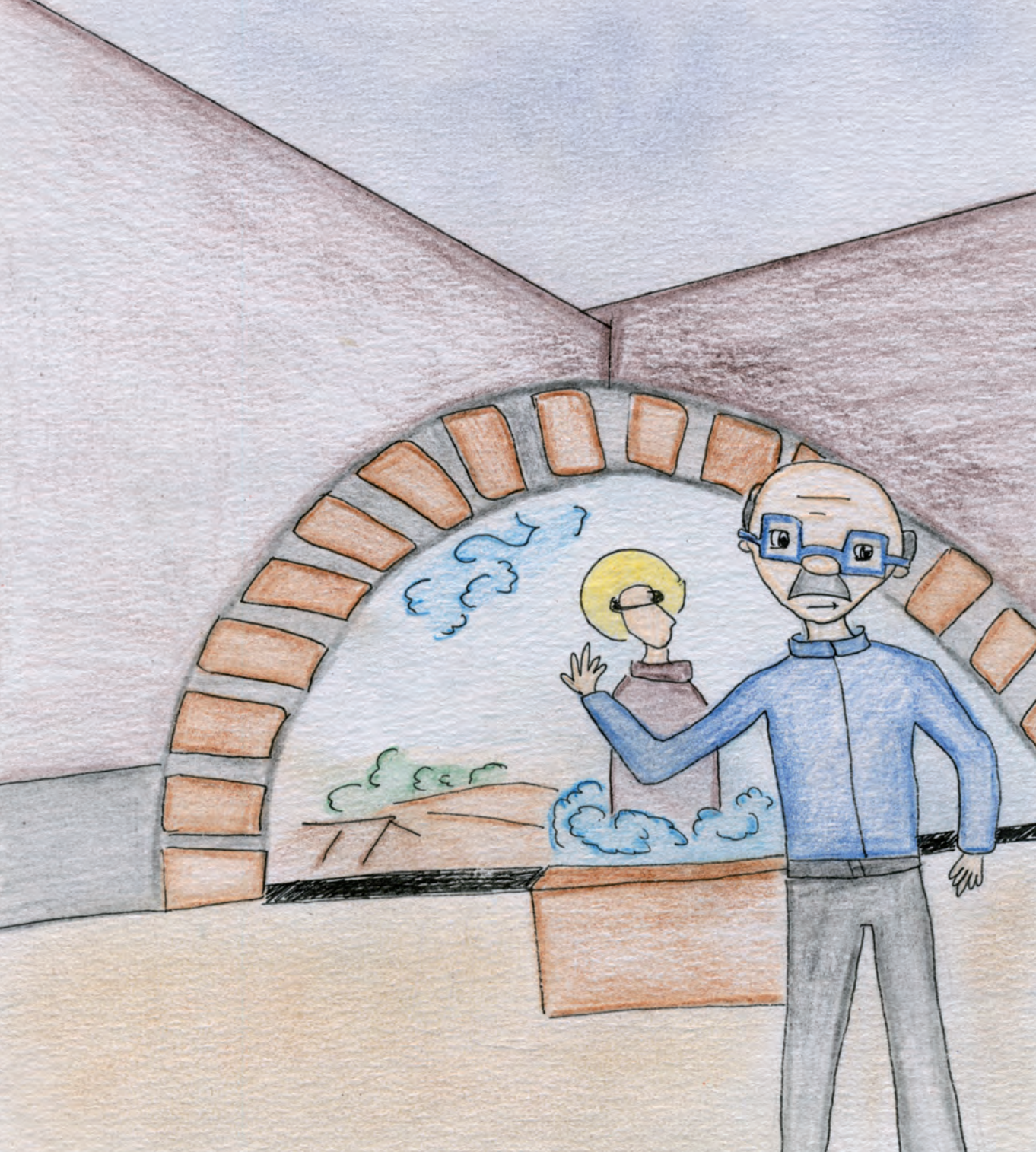
L'avi els va fer una reflexió: els va recomanar que es fixessin bé en tots els detalls de la plaça, perquè allà hi havia concentrada gran part de la història del poble.

Per començar, els va explicar que en aquell edifici amb un rètol que deia Casal de Cultura anys enrere hi havia l'Ajuntament i, als baixos, a banda i banda de la porta principal, hi havia els col·legis on anaven els nois i les noies; i, a dalt de tot, hi vivien els mestres.

Però la plaça tenia un element molt important que forma part de la història de Sant Vicenç: la font que hi ha en una cantonada, a través de la qual, l'any 1938, hi va rajar la primera aigua municipal que va arribar a Sant Vicenç. Aquella aigua naixia en un paratge conegut encara avui com la font de l'Avi, i, a partir d'aquella data, tots els veïns de Sant Vicenç varen poder tenir aigua corrent a les llars.

Però la plaça tenia més història: hi havia el forn on quasi bé tothom anava a buscar el pa. A la casa del costat del forn, hi vivia l'electricista, que era l'encarregat que a Sant Vicenç no faltés el corrent elèctric a les cases i arreglava de seguida qualsevol avaria que es produís. En un petit pis de la mateixa plaça, hi havia la centraleta de telèfons, on vivien dues senyores que eren les encarregades d'atendre totes les trucades. Ja els havia dit que aleshores no existien els mòbils i les cases que disposaven de telèfon eren molt poques i, quan volies parlar amb alguna persona de fora de Sant Vicenç, havies d'anar a la centraleta i, des d'allà, t'hi podies comunicar, després d'esperar-te una bona estona.

Les noies i els nois seguien les explicacions de l'avi amb molta expectació, escoltaven un relat amb unes paraules que no havien sentit mai, els semblava impossible que, per parlar per telèfon, la gent s'hagués de desplaçar a una centraleta.

L'avi estava entusiasmat fent aquell recorregut. Estava revivint els anys de la seva infantesa i joventut: la plaça era el lloc on habitualment es trobaven la majoria de la gent del poble, també allà hi havia dos cafès on era molt normal que els homes anessin a jugar les seves partides de cartes. Aquí l'avi els va recalcar que la televisió encara va trigar força anys a arribar.

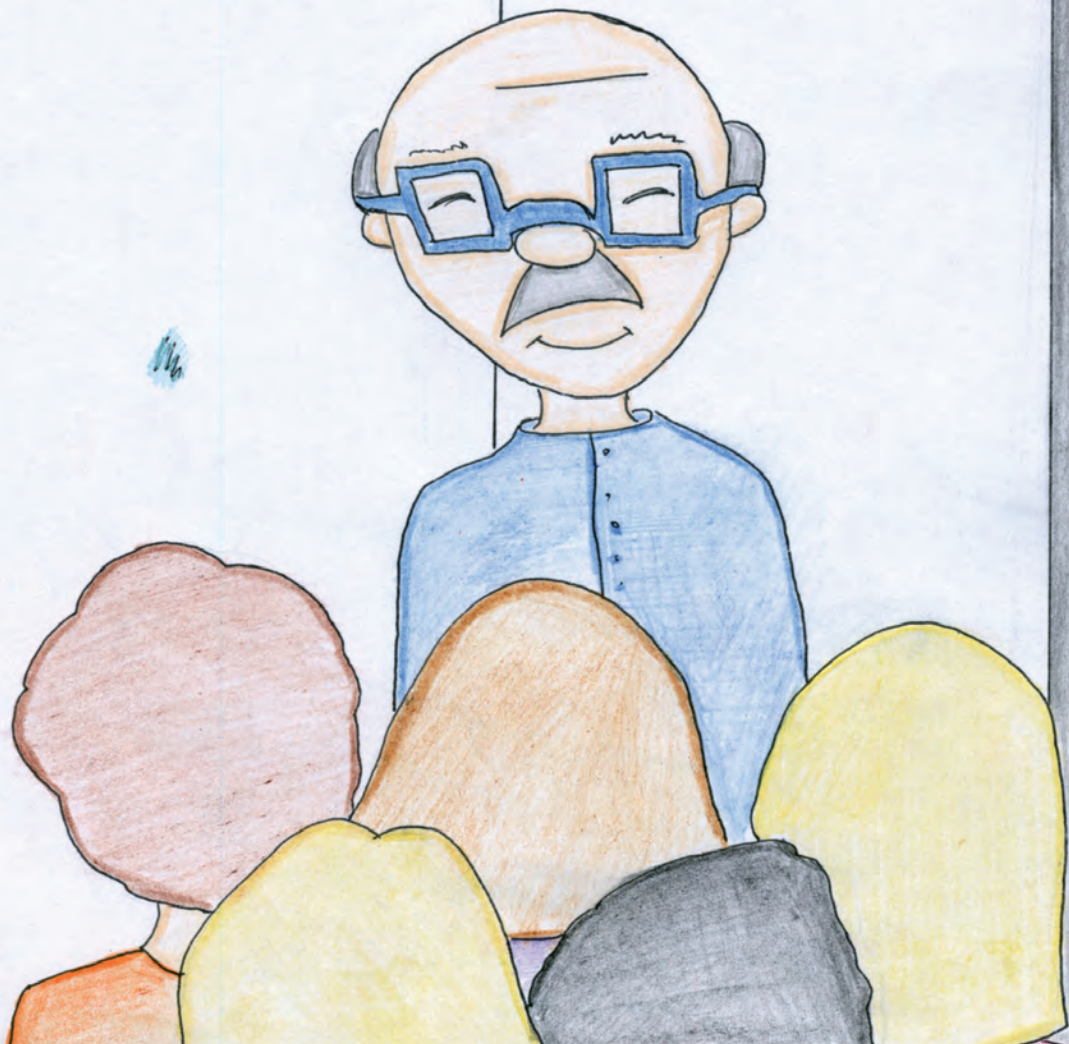
A Sant Vicenç, aleshores, hi havia quatre botigues de queviures on quasi bé s'hi podia trobar de tot per menjar. A la plaça, també n'hi havia una. La plaça, a més, era el lloc on se celebraven totes les festes que es feien al poble i seria molt llarg poder explicar tots els fets ocorreguts en aquest lloc.

casa
de la
uila

Amb totes aquestes explicacions, havia anat passant el temps i s'havia fet tard, això volia dir que la passejada d'aquell dia s'havia acabat. El dimarts següent continuarien el recorregut.

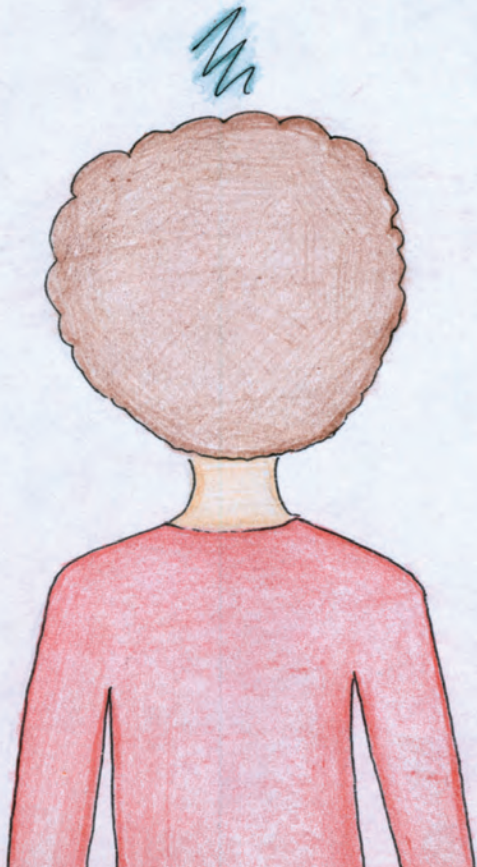
De manera que, el proper dimarts, es van trobar directament a la plaça. I, per començar, la Sara va preguntar a l'avi on era el CAP on atenien la gent i els nens quan es posaven malalts. L'avi els va explicar que no tenien cap centre on visités el metge. A Sant Vicenç, hi havia un metge que visitava a casa seva i, quan un malalt no podia anar-hi, era el metge qui anava a casa del malalt. I tant visitava nens com gent gran i, si convenia, ell mateix era qui posava les injeccions. Per poder ser atès, calia pagar una quota al metge, coneguda com "la iguala".

Com que ja s'havien animat a preguntar, en David li va demanar si hi havia correus i com s'ho feien per anar a buscar-lo i repartir-lo.

L'avi els va explicar que recordava que, quan era petit, hi havia un home, que ja era molt gran, i que cada matí marxava de casa seva molt d'hora, anava a peu amb un sac a l'esquena on portava les cartes que havien escrit la gent de Sant Vicenç, les duia a l'estació de Caldes i esperava que passés un tren que en deien "el correu", entregava les cartes que havia baixat i recollia les que arribaven, i altra vegada cap a Sant Vicenç a peu amb el sac a l'esquena i, en arribar a casa seva, les anava a portar als destinataris.

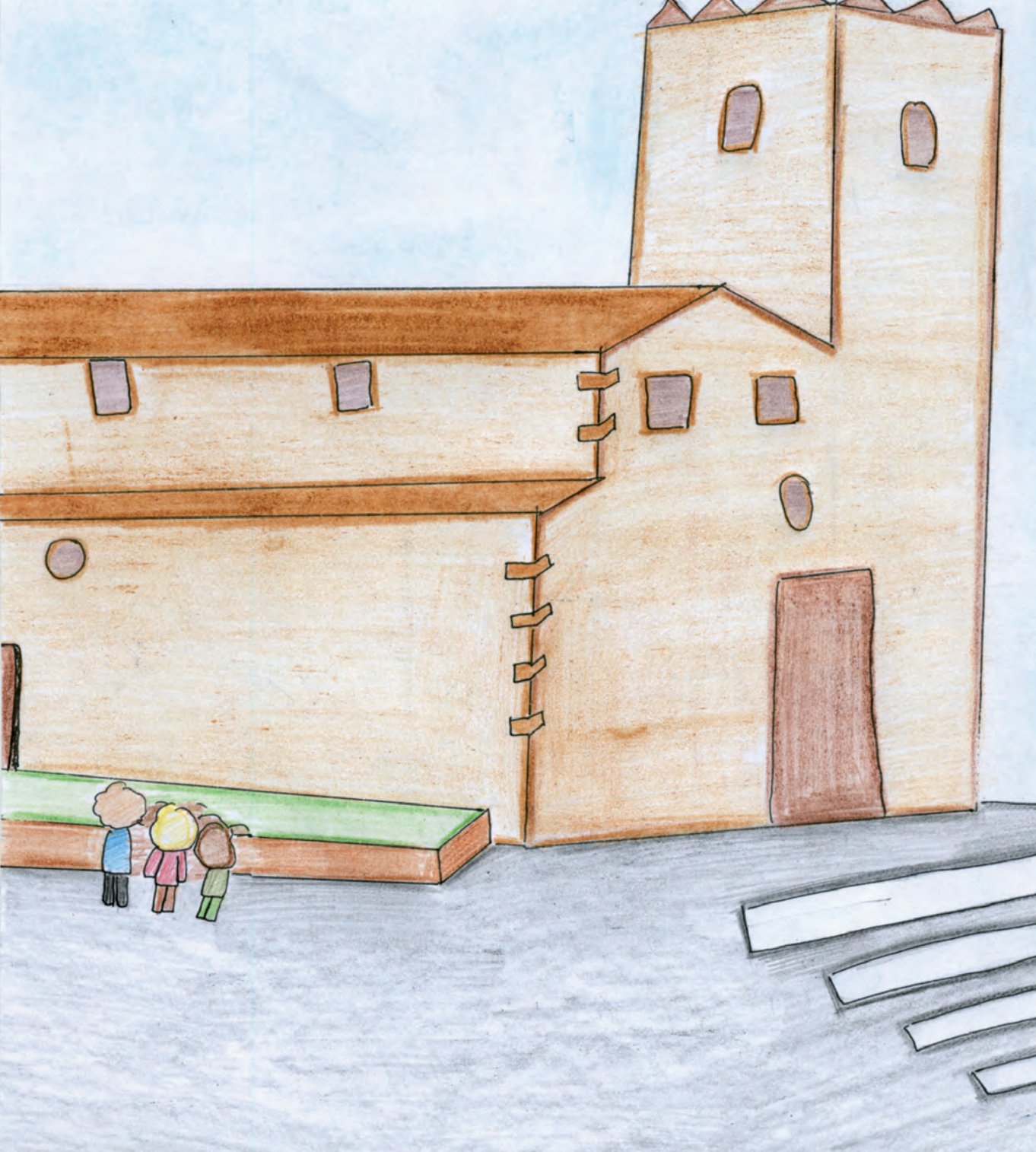
En veure que encara els quedava temps, tots plegats varen decidir de fer una passejada pels carrers del poble. L'avi els va anar explicant carrer per carrer, i casa per casa, tota la història que ell en coneixia.

Quan havien començat a passejar pel carrer Major, els va ensenyar una casa molt gran i els va dir que feia molts anys una familiar d'aquell casalot havia estat reina d'un país d'Europa. Mentre anaven caminant, els va explicar que hi havia un costum molt antic de posar motius a les cases, això volia dir que a moltes famílies se les coneixia més pel motiu que pel nom, i el mateix passava amb els carrers.

I així, tot xino-xano, varen anar coneixent el poble on vivien. Se'ls feia estrany recórrer carrers per on ells no havien passat mai i que no coneixien; quedaven bocabadats dels racons i de les cases tan boniques i ben cuidades que hi havia. L'avi els va explicar que, en moltes de les cases, el portal d'entrada era de pedra picada i hi havia una inscripció de l'any que s'havia construït.

Com que el recorregut era molt interessant, els alumnes varen quedar que tornarien un altre dia amb els pares, perquè a ells també els agradaria saber d'aquells racons del poble que l'avi els havia ensenyat i explicat i que, tot i que hi havien nascut, mai havien pensat a conèixer.

Tot caminant, varen arribar al carrer de Sant Antoni. L'avi els va aturar davant d'un edifici força gran i els va preguntar si en coneixien alguna cosa, d'aquell lloc, que ja feia força temps que estava tancat. Cap dels alumnes va saber contestar, desconeixien la història d'aquella casa on damunt de les portes d'entrada un cartell fet amb rajoles deia: «Casal Parroquial El Delme».

L'avi, amb un posat molt seriós, els va dir: «Aquest indret va ser durant molts anys la “universitat” on la gent del nostre poble vàrem aprendre moltes coses de la vida. En aquest edifici, s'hi feia cine, teatre i moltes activitats més...: era el punt de trobada del jovent. Aquí vàrem aprendre a estimar, a compartir i a respectar-nos mútuament».

I aquí varen donar per acabat el treball que havien fet amb l'avi Ramon. Els alumnes, en senyal d'agraïment, li varen dedicar un escrit signat per tots en què li donaven les gràcies per tot el que els havia explicat. N'havien quedat molt contents i varen decidir que el proper curs es tornarien a trobar perquè l'avi els expliqués una mica més la història de Sant Vicenç de Montalt.

EL DELME

Evarist March Montoliu va néixer el 24 d'octubre de l'any 1943 a Sant Vicenç de Montalt. Va anar a col·legi en el mateix poble on nasqué. Ha treballat en múltiples oficis: de pagès a casa seva ajudant els pares, a la construcció i a Correus. Cal remarcar la seva participació durant cinc anys a l'Ajuntament del poble com a regidor. L'Evarist sempre ha estat lligat al terme de Sant Vicenç de Montalt participant activament en diverses entitats del poble, com l'agrupació teatral EMLED o l'Associació de Gent Gran Els Xurravins. Actualment, forma part de l'Associació de Donants de Sang d'aquesta vila i del Maresme.

Judit Alabert March va néixer a Sant Vicenç de Montalt el 30 de juny de 1998. Va anar a l'Escola Sant Jordi fins als dotze anys. A partir d'aquell moment, va continuar la seva educació a l'escola GEM de Mataró. Actualment, està cursant el tercer curs de la carrera de Publicitat i Relacions Públiques a la Universitat de Barcelona. A més, ha realitzat pràctiques a diverses agències de comunicació, cosa que li fa sumar un any d'experiència en el sector. La Judit ha practicat patinatge durant deu anys, durant els quals ha pogut participar en campionats nacionals i internacionals en la modalitat de xou.

[...] un conte que ens toca a tots, petits i grans. És un relat que, amb poques paraules, ens en suggereix moltes. Un redescobrimen-
ment de la nostra història comuna. Tots els racons, tots els perso-
natges del relat són centelleigs de vida en què les persones, les
famílies, els grups, la comunitat sencera pot veure-s'hi reflectida.

Fragment de la presentació de l'alcalde Javier Sandoval Carrillo

